

Anmeldelser og litteraturnyt

Ved docent, dr. phil. Per Boje, *universitetslektor, cand. phil.* Gerda Bonderup, *universitetslektor, cand. mag.* Steen Busck, *universitetslektor, cand. mag.* Anders Bøgh, *docent, dr. phil.* Erik Christiansen, *rigsarkivar, dr. phil.* Vagn Dybdahl, *universitetslektor, dr. scient. pol.* Jørgen Elklit, *lektor, cand. mag.* Tove Elklit, *arkivar, dr. phil.* Jørgen Fink, *arkivar, mag. art.* Henrik Fode, *forskningsstipendiat, lic. phil.* Henrik Horstbøll, *docent, dr. phil.* Knud J. V. Jespersen, *arkivar, cand. mag.* Erik Korr Johansen, *universitetslektor, cand. mag.* Per Willemoes Jørgensen, *museumsinspektør, lic. phil.* Henrik Skov Kristensen, *afdelingsleder, dr. phil.* John T. Lauridsen, *universitetslektor, fil. dr.* Michael Linton, *universitetslektor, cand. mag.* Jens Chr. Manniche, *direktør, dr. phil.* Johan Peter Noack, *forskningsstipendiat, lic. phil.* Thorsten Borring Olesen, *professor, cand. mag.* Nikolaj Petersen, *fhv. forskningsbibliotekar, dr. phil.* Helge Søgaard, *arkivar, cand. mag.* Henrik Vedel-Smith.

SAMLEDE FREMSTILLINGER OG STØRRE TIDSPERIODER

Danmarks Kirker XVI. Århus amt, 6. bind. (Poul Kristensens Forlag, Herning, 1988-89). 386 s. ill.

Under redaktion af K. de Fine Licht og V. Michelsen er 6 bd. afsluttet med beskrivelsen af en række landsbykirker, af hvilke Vengs er den mest betydningsfulde og vel også den ældste. Mange har forsøgt at give en datering for den, idet man har søgt vejledning i de særlige stilformer, der fremhæver kirken mellem de andre i Østjylland, og det er med klog beskedenhed, at opførelsen her tidsfæstes til 1080-1134. Da benediktinerne på denne tid ejede kirken, der indgik i deres kloster, viser den, at de har været i forbindelse med tidens bedste europæiske arkitektur, og man må ikke forestille sig, at Østjylland dengang stod uden for kulturen, ligesom også den bevarede krypt i Frue kirke i Århus fortæller om frem-

med påvirkning, men den er ikke så velbevaret som Veng kirke og menes opført i de første årtier efter 1060.

Desuden omtales også nogle forsvundne kirker. I det sidste hefte nævnes kirker i Illerup, Boes og Nørre Vissing. Meget er ikke bevaret af dem. Det har altid været et problem, hvorfor der er blevet nedlagt kirker i det folkerige Østjylland. Det ligger uden for opgaven for *Danmarks Kirker* blot at berøre disse gåder, der på en eller anden måde må stå i forbindelse med bevægelsen i folketallet, og de er endnu ikke løst, skønt mange har forsøgt det. I Ribe Oldemoder kan der læses, at en kirke er oversvømmet (submersa), men denne årsag kan ikke gælde for de østjyske kirker, og denne kilde opregner også andre øde kirker uden at give nogen forklaring.

Også kirken i stationsbyen Ry bliver beskrevet. Den blev bygget 1908-09 og

digtet over den typiske danske landsbykirke, men protestantismen synes at mangle den kulturånd, som har skabt den uforlignelige jyske granitkirke, og det er muligt, at man om et par hundre-

de år vil se med større forståelse på Ry kirke og dens samtidige fæller som det typiske udtryk for den tid, der har rejst dem.

Helge Søgaard

OLDTID OG MIDDELALDER

Niels-Knud Liebgott: *Dansk Middelalderarkæologi*. (G. E. C. Gad, 1989). 344 s., ill., 348 kr.

»Dansk Middelalderarkæologi«, en prætentios titel, der er egnet til at spænde forventningerne hos enhver middelalderinteresseret. En systematisk oversigt over de vigtigste af dansk middelalderarkæologis hidtidige resultater med hjælp til at finde rundt i de ofte svært tilgængelige publikationer, hvori arkæologernes resultater publiceres, er bestemt ikke at kimse ad. Det får vi imidlertid, trods titlen, ikke i denne bog. Forfatteren nøjer sig med »nogle få, centrale emner, som i særlig grad har nydt middelalderarkæologernes bevågenhed i den seneste generation« (s. 13). Implicit fremgår det, at de nævnte middelalderarkæologer fortrinsvis er danske, idet det store middelalderarkæologiske arbejde, der er udført af skånske arkæologer, i det store og hele lades uomtalt, idet forhold fra de skånske landsdele inddrages ganske usystematisk og for det meste i form af supplerende oplysninger i forhold til problemstillinger, der udspringer af materiale fra det nuværende Danmark. Det sidstnævnte forhold er måske bogens største svaghed, idet mange forhold i det middelalderlige Danmark ville have kunnet få en sikrere og klarere fremstilling, hvis der i fuld skala var blevet trukket på skånske arkæologers resultater.

De »få, centrale emner«, som er udvalgt, er landsbyer, landbrugsbygninger, borge o.lign., kirker, byer, teknik og håndværk, keramik, handel og søfart samt anvendelsen af naturvidenskabelige metoder. I håndværksafsnittet ses der bortset fra bronzestøbning og nålemageri bort fra middelalderens metalhåndværk, herunder også middelalderens våben, som forfatteren selv tidligere har skrevet en bog om. Tekstilt fremstilling behandles heller ej. Det samme gælder møntfremstilling og stort set møntfund. Sådant behandles jo traditionelt af et andet fag, numismatikken, men nogle meget perspektivrige betragtninger i bogen over de mange mønter, der er fundet under kirkegulve, viser, at der kunne være spændende resultater at hente ved en systematisk analyse af de omstændigheder, hvorunder middelaldermønter er fundet. (Kirkegulvsmønterne kan således ikke bruges til at belyse udbredelsen af pengeøkonomi – nærmest tværtimod). I øvrigt har en forhistorisk arkæolog, C. J. Becker for ikke så længe siden fået meget ud af at studere mønter. Pudsigt nok prydes bogens omslag af et billede af det fantastiske møntfund fra Kirial, som ikke er nævnt i bogen. Mere forståeligt er det, at kirkernes kunstneriske udsmykning overlades til kunsthistorikerne.

Mest interessant er kapitlerne om kirker og borge. Her er man nået så langt, at det er muligt at tegne et no-